

kteřé výklady astronomické se opíraly o tvrzení, že světlo, aby se dostalo z hvězdných dálek k nám, potřebuje k tomu času. Také této myšlence se svět smál a Römer byl v očích světa dětinou. A dnes každý 13letý chlapec ví, že světlo se šíří prostorem rychlostí 300.000 km/sek. Proto podotýká také Lodge, že snad se bude za 1000 let zdát možnost rozmluvy se zemřelými stejně samozřejmou věcí, jako věci tyto nám už dnes, neboť konec konců vše je ve vesmíru ve vyšších rukou, než jsou našel!
(Dokončení.) *Dr. Jan Podzimek.*

Otto Růbrka

HUMANISTICKÝ MANIFEST.

Přišel čas, kdy je nutno uvědomiti si radikální změny náboženské víry v moderním světě. Doba pouhých změn tradičních zvyklostí minula. Věda a změny ekonomického rázu rozrušily staré víry. Náboženství celého světa jsou nucena vyrovnati se s novými podmínkami, vytvořenými široce vzrostlým věděním a zkušeností. Životní proudění v každém poli lidské aktivity nese se ve směru čistého a otevřeného humanismu. Aby náboženskému humanismu bylo lépe rozuměno, my, podepsaní, přejeme si ukázati na určitá fakta, která dokumentují náš současný život.

Je zde velké nebezpečí konečné, a jak my věříme, fatální identifikace slova náboženství s doktrínami a metodami, které ztratily svůj význam a jsou bezmocné pro rozřešení problémů lidského života ve dvacátém století. Náboženství byla vždy prostředkem realizace nejvyšších hodnot života. Jejich účel byl vyplněn interpretací celkové situace, obklopující člověka (teologie nebo světový názor), hodnotami, které byly výsledkem (cíl, ideál) a technikou (kultem), ustavenou pro uskutečnění uspokojujícího života. Změna každého z těchto faktorů působí změnu ve vnější formě náboženství. Tento fakt vysvětluje časové změny náboženské. Ale uprostřed všech těchto změn náboženství samo ve svém hledání hodnot zůstává konstatním a neoddělitelným jevem lidského života.

Dnešní hlubší porozumění člověka universu, jeho vědecké výkony, jeho hlubší ocenění bratrství utvořily situaci, která si žádá nové formulace prostředků a cílů v náboženství. Takové náboženství živé, nebojácné a svěží, schopné uspokojiti příslušné sociální i osobní potřeby, může se jeviti mnohým lidem jako dokonalý rozchod s minulostí. I když tento věk vděčí za mnohé tradičním náboženstvím, přece zůstává jasno, že kterékoli náboženství, doufající býti syntetisující a dynamickou silou dneška, musí býti uzpůsobeno potřebám tohoto věku. Největší potřebou

přítomnosti je naléztí takové náboženství. Je to odpovědným úkolem současné generace.

My proto tvrdíme:

1. Náboženští humanisté se dívají na svět jako na nestvořený a sám sebou existující.

2. Humanism věří, že člověk je částí přírody a že povstal jako výsledek nepřetržitého procesu.

3. Humanisté shledávají na základě organického životního hlediska, že dualism mysli a těla musí být odložen.

4. Humanism poznává, že náboženská kultura a civilisace lidstva, jak ji osvětlila antropologie a historie, je výsledek postupného vývoje, jak se člověk vyrovnával se svým přirozeným okolím a se svým sociálním dědictvím. Individuum, zrozené v určité kultuře, je hluboce formováno touto kulturou.

5. Humanism ujišťuje, že povaha universu, osvětlená moderní vědou, nepřipouští nadpřirozených nebo kosmických záruk lidských hodnot. Jistěže humanism nepopírá možnost skutečností dosud neobjevených, ale trvá na tom, že cesta k stanovení existence a hodnoty kterékoli skutečnosti vede jedině rozumovým šetřením a zkoumáním jejího vztahu k lidským potřebám. Náboženství musí formulovati svoje plány vědeckou metodou.

6. Jsme přesvědčeni, že čas pro theism, deism, modernism a několik obměn „nové myšlenky“ minul.

7. Náboženství pozůstává z takových činů, cílů a zkušeností, jež mají lidský smysl. Nic lidského není vzdáleno náboženskému. Obsahuje práci, umění, vědu, filosofii, lásku, přátelství, zotavení — vše, co uspokojuje inteligentní lidskou bytost. Rozlišení posvátného a světského je déle neudržitelné.

8. Náboženský humanism se domnívá, že cílem lidského života je plná realizace lidské osobnosti a hledá její rozvoj a naplnění zde a nyní. To je výklad humanistického sociálního cítění.

9. Humanistické náboženské city jsou vyjádřeny zvýšeným smyslem pro osobnostní život a společným úsilím všech uspišiti sociální dobro, na místo starým způsobem: uctíváním a modlitbou.

10. Z toho vyplývá, že tu není žádného citu ani zvyklosti, spojené s vírou v nadpřirozeno.

11. Je nutno, aby se člověk naučil dívatí na životní krise pod hlediskem jejich přirozenosti a pravděpodobnosti. Rozumné a zvykem. Přijímáme cestu sociální a mentální hygieny a chceme mužné povahové rysy budou pěstovány výchovou a podpořeny odstraniti sentimentální a nereální touhy a vysněné myšlení.

12. Věříme, že náboženství musí pracovati ke zvýšení radosti ze života a chceme pěstovati tvořící sílu člověka a dáti mu odvalu k dosažení uspokojení životního.

13. Náboženský humanism tvrdí, že všechny instituce tu jsou pro naplnění lidského života. Účel a program humanismu spočívá v ocenění, proměně, kontrole a uzpůsobení takových institucí ke zvýšení lidského života. Náboženská instituce, jejich ritualistické formy, církevní metody a společné podniky musí být rekonstituovány, jak nejrychleji možno, aby mohly účinně ve světě působiti.

14. Humanisté jsou pevně přesvědčeni, že současná sobecká společnost je nedostatečná a že musí nastati radikální změna v metodách, kontrole a motivech. Sociální a kooperativně-ekonomický řád musí vésti k rovnocenné distribuci životních prostředků. Cílem humanismu je svobodná a universální společnost, ve které by lidé dobrovolně a rozumně spolupracovali ke společnému dobru. Humanisté žádají účast celého světa na společném životě.

15. Ujišťujeme, že a) humanism život spíše podpoří, než popírá; b) hledá možnosti života a neutíká od něho; c) odhodlává se upravit podmínky uspokojivého života pro všechny a nejen pro několik málo lidí. Humanism je veden touto pozitivní mravností; touto perspektivou bude se řídit jeho technika a úsilí.

Takové jsou these náboženského humanismu. Ačkoli považujeme náboženské formy a ideje našich otců za nepostačitelé, přece stálým úkolem lidství je, myslíme, hledání dobrého života. Člověk si konečně uvědomuje, že jedině on sám je odpověden za realizaci jeho vysněného světa a že je obdařen silou pro činy. Musí dát svému úkolu svou inteligenci a vůli.

Podepsáno 34 profesorů a duchovních v Americe.

*

Humanism mne zajímá jako zjev, který svým způsobem reaguje a řeší duchovní problematiku dosavadní náboženské situace. Je to její plod a je zajímavý svou energií zlomit tradici dosavadních církví. Je jisto, že chce vědomě klást jiné základy.

Tím nechci snad říci, že souhlasím s hnutím jako náboženstvím. Myslím však, že jako metoda náboženského života je zajímavým pokusem o zživotnění náboženské praxe. Humanism je, myslím, jedním z nutných důsledků křesťanovy víry, byť by to nebyl vykonstruovaný humanism americký.

Proto mne manifest zaujal, že je si vědom nutnosti zživotnění náboženské víry a její energické spolupráce na přebudování lidské společnosti v království boží.

Mám svoje výhrady k němu a nemohu schválit jeho nároky, na nové náboženství, protože toto se nebuduje vymezením lidských definic a nemůže být postaveno na relativitě pouhých lidských měřítek.

Zdá se mi však, že hlavní nedostatek církvi dnes není v obsahu jejích ideí, které jsou ještě i dnes živé, ale v nedostatku porozumění světu do té míry, aby dovedly učinit svoje poslání ve světě prakticky a energicky činné. Americký humanism je si toho vědom a hledá cestu rovnou do ohně potřeb doby, aby jí pomohl v práci pro lepší zítřky.

Nebezpečí jeho je ovšem v tom, že může v relativitě problematiky a zmatků utonout, přijímá-li pro sebe měřítko toho, koho chce vésti a vyvésti. Nepokládám proto tento směr za spásu, ale za jeden z hledajících; a jako takový nám může mnoho říci, co u nás, zařazeno do metody života, by mohlo býti podnětné.

Otto Rutrle.

*

Doslov redakce.

Uvěřejňujeme humanistický manifest, protože na letních kurzech Svazu svobodného křesťanství a náboženské svobody, pořádaných letos v srpnu v Kodani u příležitosti světové konference toho Svazu, má býti přednášeno též o americkém hnutí humanistickém jako o příznačném jevu snah pro oživení náboženského života. Církev československá vítá každou upřímnou snahu náboženskou, směřující k uplatnění náboženství v naší době, jež je právě charakterisována na jedné straně úpadkem vlivu starých a velkých církví, ale na druhé straně žízni lidstva po náboženství. Americký humanism hodnotí ona ovšem se svého pozitivního hlediska křesťanského a náboženského. Vidí v něm dobrou vůli lidskou po lepší budoucnosti náboženské, ale zároveň nepřezírá nedostatky jeho, totiž hlavní prvek každého náboženství, jímž je Bůh a božstvo. Chápeme plně vznik humanistického hnutí. Ono musí dnes vznikat všude tam, kde v náboženství zdůrazňuje se jenom a výlučně nebo příliš výlučně božský prvek v náboženství a opomíjí se součinnost lidská. Náboženství nevzniká jen činností boží bez součinnosti člověka, nýbrž je dílem i božím i člověka, přesto, že prvenství (i časově) má Bůh. Nelze vysvětlit náboženství jen z činnosti lidské. ČCS ve svém učení jasně zdůraznila činnost boží při vzniku náboženství, ať tomu říkáme milost nebo zjevení, nebo jakkoli. Na jméně nezáleží, ale na věci. V náboženství nelze stavět proti sobě člověka a Boha, humanism a milost, nýbrž třeba činit syntesu z obou. Náboženství je dar — ale i úkol. Dar boží, milost, ale i dílo člověka, synergism. Přes to vidíme v humanismu počín dobrý, třebas neúplný a nepostačující. Dnešní člověk chce se uplatnit. Ale neuplatní se bez boží pomoci čili milosti.

A. Spisar.